

Sammlaren

Tidskrift för
svensk litteraturvetenskaplig forskning
Årgång 102 1981

Svenska Litteratursällskapet

Distribution: Almqvist & Wiksell International, Stockholm

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Göteborg: Peter Hallberg

Lund: Staffan Björck, Louise Vinge

Stockholm: Inge Jonsson, Kjell Espmark

Umeå: Magnus von Platen

Uppsala: Thure Stenström, Lars Furuland, Bengt Landgren

Redaktör: Docent Ulf Wittrock, Litteraturvetenskapliga institutionen,
Humanistiskt-Samhällsvetenskapligt Centrum, Box 513, 751 20 Uppsala

Utgiven med understöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

ISBN 91-22-00567-6 (häftad)

ISBN 91-22-00569-2 (inbunden)

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by

Almqvist & Wiksell, Uppsala 1982

Kronika życia i twórczości Mickiewicza ['Krönika över Mickiewiczs liv och verk']. Państwowy Instytut Wydawniczy. Warszawa. [1.] Maria Dernałowicz, Ksenia Kostenicz & Zofia Makowiecka: *Lata 1798–1824* ['Åren 1798–1824']. 1957. [3.] Maria Dernałowicz: *Od »Dziadów» części trzeciej do »Pana Tadeusza», marzec 1832 – czerwiec 1834* ['Från »Dziady» del 3 till »Pan Tadeusz», mars 1832–juni 1834']. 1966. [5.] Zofia Makowiecka: *Mickiewicz w Collège de France, październik 1840–maj 1844* ['M. i Collège de France, oktober 1840–maj 1844']. 1968. [6.] Zofia Makowiecka: *Brat Adam, maj 1844–grudzień 1847* ['Broder Adam, maj 1844–december 1847']. 1975. [7.] Ksenia Kostenicz: *Legion włoski i »Trybuna Ludów», styczeń 1848 – grudzień 1849* ['Den italienska legionen och »La Tribune des peuples», januari 1848–december 1849']. 1969. [8.] Ksenia Kostenicz: *Ostatnie lata Mickiewicza, styczeń 1850 – 26 listopada 1855* ['M:s sista år, januari 1850–26 november 1855']. 1978.

Det verk vars titel läses här ovan är av ett slag som vi i Sverige ännu saknar direkta motsvarigheter till och som därför kan förtjäna att presenteras för svenska litteraturforskare. I Östeuropa finns det däremot gott om verk med titlar som »krönika» (po. *kronika*, ry. *letopis'*) eller »kalendarium» (po. *kalendarz*) över en författares liv och verk; för att ta några exempel enbart ur efterkrigstidens produktion finns det sådana över Čechov (1955), Gor'kij (4 band, 1958–60), Sienkiewicz (1956) och Zeromski (1961). Alla överträffas de dock i omfång och grundlighet av den ännu ej fullbordade krönika över den polske nationalskalden Adam Mickiewiczs liv och verk som utges av Polska vetenskapsakademiens institut för litteraturforskning. Den är planlagd av den efter Juliusz Kleiners bortgång obesträtt främste Mickiewicz-kännaren, professor Stanisław Pigoń; han står som redaktör för alla de hittills utkomna volymerna, fastän han före sin död i december 1968 inte hade hunnit se de tre senast utkomna i tryck.

Av de planerade åtta volymerna saknas fortfarande två. Volym 2 skall behandla Mickiewiczs verksamhet under förvisningen till Ryssland (november 1824–maj 1829) samt hans resor utanför Ryssland t. o. m. februari 1832. (Den ryska perioden täckes provisoriskt av en av L. Gomolicki sammanställd »dagbok» över skaldens vistelse i Ryssland, 1949.) Volym 4 skall omfatta verksamheten i Paris efter utgivandet av huvudverket *Pan Tadeusz* och i Lausanne som professor i latinsk litteratur (juli 1834–september 1840).

Redan av verkets proportioner framgår det att Mickiewicz inte bara var verksam som poet: endast i de fyra första volymerna möter vi skalden (jämt, i den fjärde, latinprofessorn), i de fyra senare enbart professorn i slavisk litteratur vid Collège de France, förkunnaren av mystikern Towiańskis läror («Broder Adam»), organisatören av den polska legionen i Italien under det första skedet av *il risorgimento*, den radikale politiske publicisten, bibliotekarien vid Bibliothéque de l'Arsénal och slutligen propagandisten för en polsk legion i Turkiet under Krimkriget. Det var femton år av felslagna förhoppningar, då poeten Mickiewicz var praktiskt taget helt förstummad, år som länge har varit ofullständigt dokumenterade; »krönikan» drar här fram i ljuset mycket hittills okänt eller obeaktat material.

I den senast utgivna volymen redogör Ksenia Kostenicz för verkets »mål, omfattning, källor»: »Krönikan sam-

manställer: a) alla fakta ur Mickiewiczs liv och verk, uppgifter om autografer, första upplagor, samtida nytryck och översättningar av hans verk samt uppgifter om deras reception (recensioner, polemiker o. d.); b) fakta rörande poetens närmaste omgivning; c) samtida politiska, sociala och kulturella händelser – i den mån något tyder på att de var kända för Mickiewicz och på något sätt kunde inverka på hans verksamhet eller hans tänkande.

Till grund för bearbetningen ligger, förutom tidskrifter och böcker, handskriftsmaterial, hämtat ur inhemska och franska samlingar.»

Materialet är alltså kronologiskt ordnat (med diskussion av alla tvivelaktiga data), till detta kommer i varje volym sakindex, index över verk av Mickiewicz, personindex, index över institutioner och organisationer samt titlar på tidskrifter och anonyma verk, index över geografiska namn, käll- och litteraturförteckning samt slutligen litteraturförteckning. Det är alltså väl sört för att läsaren skall kunna hitta i det omfångsrika verket.

Man kan fråga sig: Är nu inte allt detta överdimensionerat? Är här inte hopade mängder av triviala detaljer utan egentlig intresse för forskningen?

Den som har haft anledning att mer ingående syssla med Mickiewiczs liv och verk och vet hur det känns att komma in på tidsavsnitt där man inte längre har denna säkra ledtråd att hålla sig till kan besvara dessa frågor med ett bestämt nej. Ett enda exempel på till synes föga intressanta men i själva verket viktiga uppgifter: under fredagen 3 mars 1848 får man bl. a. veta (givetvis med exakta källuppgifter) att undererrättelsen om februarirevolutionen i Paris denna dag nådde Rom. Detta är av intresse för den som försöker följa Mickiewiczs förehavande i Rom vid denna tid, men hur tidsödande skulle det inte vara för honom själv att leta fram detta datum.

Något som i hög grad ökar verkets användbarhet är de utförliga citaten ur de utnyttjade källorna. Intet bibliotek i världen, inte ens något polskt, torde nämligen ensamt äga samtliga här utnyttjade tryck, för att inte tala om publicerat handskriftsmaterial.

Ett annat viktigt hjälpmedel för Mickiewicz-forskningen, den stora ordboken över skaldens språk (*Słownik języka Adama Mickiewicza*), vars första volym utkom 1962, nalkas nu sin fullbordan: i en intervju för en tid sedan uttryckte den ende överlevande av de båda huvudredaktörerna, den 86-årige professor Konrad Górski, sina förhoppningar om att hinna ge ut den elfte och avslutande volymen.

Sådant som de här nämnda båda verken kan alltså ges ut i ett om sitt kulturella arv medvetet land, som redan före den nuvarande krisen befann sig i ett ojämförligt svårare ekonomiskt läge än Sverige.

Lennart Kjellberg

Jacques Catteau: *La création littéraire chez Dostoïevski*. Institut d'études slaves. Paris 1978.

Geir Kjetsaa: *Lutring gjennom lidelse. Om Dostojevskijs »Brødrene Karamasov»*. Universitetsforlaget. Oslo 1980.

Victor Terras: *A Karamazov Companion. Commentary on the Genesis, Language, and Style of Dostoevsky's Novel*. The University of Wisconsin Press. 1981.